

ייצג פון פריי

תולדות | עיונים | הערות

התחזקות | התעוררות | מכתבים

בעניני רביה"ק מברסלב זי"ע

מכתבי מוהרנ"ת - עלים לתרופה, עם מכתבים חדשים והוספות מכת"י ביאורים וצינונים, הערות והארות

פרשת תז"מ
שנת תשע"ה

חשבו שכבר הייתי אבוד ביניהם מזמן רב, וכי כבר הייתי במדרם ח"ו וגברה הקדושה שארש בי והכנעתיים וכפפתי אותם וכו'

וכדי שתבין זה אודיעך פסוק (קהלת ח, ט) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. כי האדם האדם בליעל והם החיצונים, ושולטים באדם הקדוש בנשמות הקדושות, מחמת עון אדם וקין והבל בניו שעירבו טוב ברע, וכפי גדלות הנשמה הקדושה כן גדלות הרע שלה, כי כפי האבר שנאחות בקדושה כן תתערב באבר שכנגדו בטומאה. וזה סוד (סוכה גב.) כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו. וזה ג"כ היה ענין דוד המלך ע"ה שהיתה נשמה גדול ובפנים אדם נתערבה ברע גדול מאד בעמקי הליפות, ולכן יצא אדמוני, ועשה ענין דבת שבע ואביגיל ולא נחשב לו כלום. והטעם הוא, כפי שאז היתה הפעם הראשונה שיצא מעמקי הקליפות ובא משותף עם רע גדול מאד, ואינו מן התימא אם יעשה מה שעשה, ובפרט כי הקב"ה הניחו ביד יצרו להרבות שכרו וכו', ולכן אל תתמה אם אנשים גדולים מאד יעשו איזה עון שלא יעשהו פחות ממנו מאד במעלה. וזה סוד פסוק (שמו"א טו, ז) כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב וגו', הם שני לבבות טוב ורע, ורע שלו גדול עד מאד, והטוב שהוא עושה אפילו שהוא מועט, יותר גדול מאדם אחר, וזה שאמר דוד (תהלים מ, ג) ויעלנו מבור שאון מטיט היון וגו', ויתן בפי שיר חדש וגו', ודי בזה למבין.

ואמר לי מורי ז"ל כי גם אני להיות שנשמתי בתכלית הגדולה והקדושה, הניחתי הקב"ה ביד היצור שלי, שאולוי גודל נשמתי, היה היצור שלי יכול לאבדני ח"ו מן העולם, ולכן אין עונותי שקולים אחד מני אלף כמו לאנשים אחרים, כי נסתלקה מהם בחירתם לסיבת חולשת נפשם. אמנם אני שעומד עתה בתחלת נקיון אין עונותי נחשבים לכולם בפני עונות אחרים, כי זהו היא הפעם הראשונה שיצאתי מן הקליפות ובאתי לעולם, ואולוי זה בקלות מועט הייתי יכול להיות חסיד גדול מאד מאד כפי גודל נשמתי וכו' וכו' [ענין בפנים שהאר"ך וסיים]. ונחזור לעניינינו, כי להיות זאת הפעם הראשונה שיצאתי מן הקליפה, לכן יש לי טורח להכניע את יצרי, וזו היא סיבת העצבות שיש בלבי תמיד, כי כל העצבון בא מן החיצונים עכלק"ק, וע"ע שם בח"ב אות ה' ושם באות כ"ו, ושם בח"ד אות כ"א ואות כ"ז. והם דברים מבהילים ונוראים.]

ומה מאד הומה עלי לבי על אשר כתבת שאתה מתבטל מדברי תורה, ואתה מתבטל מהשיעורים שקבעת לך בתחילת החורף הזה. לא טוב הדבר אשר אתה עושה, לא כך הוא המדה, ולא כך יפה לנו, וכי לחנם הרביתי לדבר הרבה עד אשר כמעט נחר גרוני, ולבלי להתייאש עצמו, ולבלי ליפול בדעתו, ולבלי לזוז ממקומו בשום אופן בכל מה שיעבור על האדם. ואחרי כל אלה תכתוב לי דברי שטות הנמשכין מעגה פסולה, לכתוב שידעת בעצמך שאתה רחוק מלגשת אל הקודש על כן מבלבלין אותך כל כך, הלא בוודאי זה אמת שאין שום אדם ראוי לגשת אל הקודש לעבוד אותו יתברך, אל גדול ונורא רם ונשא וכו', ומכל שכן מלאים חטא ועון כמונו היום בדורות אלו, אך כבר הקדימו להודיע לנו צדיקי אמת, ובפרט אדמו"ר ז"ל, שזה עיקר גדולתו יתברך, שהרחוק ומגושם ביותר יעבוד אותו יתברך, כי זה כל תענוגיו ושעשועיו יתברך, כי במקום גדולתו יתברך שם אנו מוצאים ענותנותו [ענין ליקוי"מ ח"א סי' ח' וסי' י"ד, וח"ב סי' ד' וסי' י"ב וסי' י"ט וסי' כ"ו].

וכבר דברתי עמכם הרבה, שזה הטעות מצוי מאד בבני הנעורים שכל אחד סובר שלא עליו נאמר ענין זה, לפי ריבוי ליכולתו וטינופו וקלקולו וכו'. ובאמת אינו כן, כי אדרבה עליו דייקא נאמר כל זה. ומה אוסיף לדבר עוד

אך איך שיהיה אל תחשוב בזה כלל, והזהר והזהר לקיים דברי, ואל תטריד דעתך בזה כלל, רק תעסוק בתורה ותפלה ומשא ומתן ולפקח דעתך בעניני שמחה, ולשמח נפשך במילי דבדיחותא [עצת רביז"ל לשמח נפשו במילי דבדיחותא עיין בפתיחה באריכות]. כי אינך יודע כלל מה נעשה בעולם. ותדע שדברים כאלה עברו גם על גדולי ישראל [ענין בליקוי"מ ח"א סי' ע"ב וסי' ר"ג, וע"ע בח"ב סי' מ"ח: וכל הני"ל עבר על כל הצדיקים כאשר שמענו מפייהם בפירוש, שנרמז להם שהשי"ת אין מסתכל ופונה אליהם כלל וכו' עיי"ש, וע"ע לעיל מכתב רי"ב "יודעתי גם ידעתי שכל מה שעובר עליך עבר על כמה אנשים כשרים יותר ממך, והרבה מהם היו מפורסמים ומנהיגי הדור"]. ובפירושו ראיתי בכתב הרה"ק מו"ה ר' חיים וויטאל ז"ל הנקרא ספר החזון, שעבר עליו כאלה

[ראוי להעתיק כאן קצת ועירי שם ועירי שם ממה שכתב בספר החזיונות להרה"ק רבי חיים וויטאל זצוקלה"ה (דפוס חדש תשס"ב) בענין התגברות הרע על נשמת ישראל, ואף שאין לנו שום מושג בענינים האלה, ובפרט מה שנוגע לשרש נשמתו הק' של האי קדוש וצדיק יסוד עולם מן הרה"ק רח"ו זצוקלה"ה, ושגבו למעלה למעלה מהשגתנו, עכ"ו יש לעיין בדבריו הק', ולהאזין איך שהקליפות רוצים להתאחז ולהתגבר על הקדושה, וממנו ניקח לעבוד את ה' להתחזק נפשינו, כל אחד כפי מדרגתו, אכ"ר.]

ז"ל: (בחד' אות נ) אבא ענין השורש של נפשי וכו', וכל שאר הנשמות של זה השורש שהיו כלולים בצלם אור מקיף שלהם היו כולם מעורבות כל אחד ואחד בתוך קליפתו ואח"כ כשיצתה נשמה אחרת של זה השורש ובאת בעולם, אז אותה הנשמה לברה נהרה ונתגלית וכו', אבל כולם נתנוות עדיין כל אחד ואחד בקליפתה וכו', ולכן רצו החיצונים להטעותו מחמת עון זה, והוציאו את ניצוץ נפשי מעמקי הקליפות עם כמה חיצונים אחרים, כדי להטעותו על ידי, כי הם חשבו שכבר הייתי אבוד ביניהם מכמה זמן, ושח"ו כבר הייתי במדרגתם כמותם. ואחר כך להיות ניצוץ נפשי ממקום גבוה, ובפרט שהיתה משרשו של הרב המגיד עצמו, גברה הקדושה של נפשי על הקליפה וכפיתי אותם, ואדרבה חוקתי אותם וסייעתי בסוד (קהלת ח, ט) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו כנזכר בסבא דמשפטים (וח"ב דצ"ח ע"ב) וכו', ואז התחלתי לצאת מעמקי הקליפות וכו'.

ועתה בפעם הוה באתי בבחינת נשמה פנימית ממש, וזאת היא הפעם הראשונה שבאתי לעולם. ועתה נתגלגל עמי הג' אנשים הנזכרים ובאים עמי ונתחברי עמי לטעם הני"ל לתקן את עצמם, ולפי שזה הוא הפעם הראשונה שיצאתי מעמקי הקליפות, לכן יש לי טורח גדול להכניע את יצרי, וזה הוא סיבת העצבות והדאגה שיש לי תמיד בעצמי.

ואמר לי כי אין עונותי נחשבין כל כך לפני השי"ת כמו עונותי וזולתי, לפי שאני עדיין בין הקליפות, ועדיין טורח גדול לצאת מתוכם. ואולוי זה כמעט בקלות גדול הייתי יכול להיות חסיד גדול כפי גודל נשמתי, רק מפני היות זו פעם ראשונה שיצאתי מן הקליפות, וענין זה עצמו אירע לדוד המלך ע"ה כמבואר אצלי במק"א. גם יש בזה טעם אחר והוא כי מי שהוא מן שורש הטוב הנה הטוב שבו הוא גדול מאד, אלא שהוא מעורב בקליפות רבות מזהמות ורעות, ורע הוא מרובה על הטוב, והסיבה היא לפי שהוא משרש הגבורות שבהם נאחזים הדינים והקליפות.

עו"ש (בחלק ה' אות ט"ו): ועתה אבאר מציאות נשמתי וכו', ובקשו החיצונים להטעות את הרב מגיד משנה וכו' ואז הוציאו את נפשם שהיתה נתונה בעמקי הקליפות מזמן רב מימות קין, והם נתיאשו ממני, וחשבו כי כבר היית מחברתם, והוציאני אותי וגם כמה חיצונים אחרים להתערב בהרב מגיד משנה, ולהטעותו לאבדו מן העולם. ולהיות שנשמתי היתה ממקום גבוה כנ"ל וכו', ואדרבה גברה כחי על החיצונים וחוקתי וסייעתי כי הם

יתר מזה אי אפשר להאריך יותר. והנה עדיין לא זמרנו המבדיל ואליהו, כי זרותי עצמי מיד אחר הבדלה לכתוב לך דברי אלה. ה' יגמור בעדינו. כי גם לשלוח לך מכתב הוא עבודה ויגיעה גדולה, הן הכתיבה, וביותר השליחות. והכל מחמת המחלוקת שמתיראים לשלוח דברי אמת, שלא יתהללו בהם בדברי ליצנות שלהם ח"ו [ענין לעיל מכתב ר"ט-ר"א שהמתנגדים פתחו מכתבי מוהר"ג, וע"ע מכתב ר"ד וזוהי יגיעה גדולה על זה, ושלחתיו על ידי הפאסט, ואיני יודע כלל מה זה שעדיין לא הגיע לידך. גודל היסורים שיש לי מזה תוכל לשער בלבך, ואיני יודע כלל מה לעשות בזה, והוא אצלי מהיסורים הגדולים, ולקמן מכתב רט"ו והיום הזמין ה' לי מוסר כתב זה, ואיני יודע מי הוא, על כן אי אפשר להאריך בדברי אמת כלל כידוע לכם]. ובוודאי הכל לטובה, כי גם בזה המניעה בשביל החשק [ליקוי ח"א סי' ס"ה, וח"ב סי' מ"א], כי על ידי זה עוזר השי"ת שיהיו נכתבין דברי אמת ביותר המשיבין את הנפש. כי אי אפשר להמשיך דברי אמת לאמתו, כי אם על ידי שבירת מניעות הן מהמשיע הן מהמקבל. וגם כל המרה שחורה והעצבות שלך, הכל בכלל המניעות המתפשטין וצריכין לשברם, כי ביותר צריכין להשתדל לשבר העצבות המזיק ח"ו יותר מהכל. געוואלד שרעק דיך ניט מיין ליב קינד, שרעק דיך ניט, גאט איז מיט דיר באמת. זכור מה שאמר אדומ"ר ז"ל גאט איז מען ווייסט גאר ניט וכו', אפילו אייער זאך ווייהן איטליכער איז גיפאלן וכו', אבל יש ענין שנתהפך הכל לטובה, כי לגדולתו אין חקר.

ותדע ותאמין באמת, כי גם אתה כמו שהוא עתה, כלול בדבריו הק' האלו. ואפילו הגרוע יותר ח"ו אלפים ורבות מדרגות כלול גם כן בדבריו אלו. והלוואי היה שומע דברים אלו היה מחיה עצמו בחיי עולם לנצח, ולא היה אוכז את עולמו. אבל מה נעשה כי בשביל זה בעצמו השתטחו והתפשטו נגדינו כל כך, בפרט עתה. אבל על ידי זה יש לך ולנו וכולנו, לשמוח הרבה, מאחר שאנו זוכים לשמוע ולהאמין בדברים הקדושים אמיתיים כאלה, נוראים ועמוקים ופשוטים כאלה. מה אומר ומה אדבר. מי שיש לו מוח בקדקדו ראוי לו על ידי דיבורים אלה וכאלה, להפוך כל מיני יגון ואנחה לשמחה.

דברי אביך המתגעגע לשמח נפשך ומצפה לישועה

נתן מברסלב

ובענין השמות של כלה וחמותה, שמעתי מהרב ר' יהודה ממעודודובקא ז"ל שרבינו ז"ל לא הקפיד על זה כלל. [הרה"ח ר' יודל, הנקרא גם ר' יודל מראשיב, מגדולי תלמידי רבינו ז"ל, וחבר למוהר"ג ז"ל, מוהר"ג מברכו כאן בברכת החיים, הרי נסתלק כפי הירוד בשנת תקצ"ח, וכאן בכת"י כתוב עליו ז"ל וצ"ע.]

ולעצם ענין לענין השמות כלה וחמותה כבר האריכו בזה האחרונים ואכמ"ל, מ"מ פטור בלא כלום אי אפשר. לכן נביא איזה מראה מקומות ממה ספרי הפוסקים הסוברים כדעת רבינו ז"ל שאין להקפיד על זה, ואף שיש הרבה גדולי אחרונים שכתבו להחמיר בזה, ובפרט בענין שמות כלה וחמותה שמוכר גם במשנת חסידים לגורי האר"י הק', עכ"ז כיון שמבואר כאן שרבינו ז"ל לא הקפיד על זה כלל, אציין הפוסקים שגם הם ס"ל להחמיר בזה, כדברי רבינו ז"ל.

ענין צוואת רבי יהודה החסיד (אות כ"ד) לא ישא אדם אשה ששמה כשם אמו או אב שמו כשם חמיו. וענין סדר הירוות (ערך שמואל) שכתב דמוכח מהש"ס דלא היו נוהגים בזה בזמן התלמוד עיי"ש ראיות (הובא בשדי חמד מערכת חתן וכלה אות ה').

והנה בכלליות בקפידות צוואת רבי יהודה החסיד יודע מש"כ בשו"ת מהר"ם מינץ (סי' ע"ט) שכל צוואות ירידה לא נתפשטו ורובן בטילות. ובשו"ת שם אריה (סי' כ"ו), ומבואר בהגהת מוהר"ם על צוואת ירידה אות (ס"א) כתב שבזמן המהר"ש"א היה אסיפה מגדולי הורו, ודברו אודות צוואת רבינו יהודה החסיד, ועמד המהר"ש"א על רגליו ואמר אני מבני בניו של ריה"ח, ובצוואות כתוב שלא יקרא איש מזרע את בנו ולא יהודה ולא שמואל, ואני שמי שמואל ושם אבי יהודה עכ"ל, ועיי"ש בשם אריה שהאריך בזה. וענין בשו"ת צמח צדק ליובאוויטש (בחלק אבע"ז פסקי דינים דרי"ג ע"ב) שכתב לגבי חתן כשם חותנו דמאחר שהאמוראים לא הקפידו על זה נראה דאין להקפיד (אמנם עיי"ש עוד מה שסיים).

וכתב בשו"ת נוב" (מהר"ת אה"ע סי' ע"ט, הובא לקמן) לעצם דברי רבינו רבי יהודה החסיד, שבאמת רק לזרעו צוה כן, וכ"כ גם בשו"ת שב יעקב (אה"ע סי' א"ב), וסיים שם ואם כנים הדברים הרי יכול לסמוך על הרוב שהוא אינו מזרע. וכ"כ מרן החת"ס במכתב באגרות סופרים (ח"ב סי' כ"ט), וכ"ה גם בשו"ת צמח צדק (ליובאוויטש) אה"ע"ו (סי' קמ"ג), ובשו"ת ערוגת הבושם (יור"ד סי' ק"ח) והביא שם ראייה מדברי הרמ"א

עמך, אחרי שאינך ציית לדברי, שהם כולם דברי אלהים חיים שקבלתי מבאר מים חיים, המנחל נובע וכו' [רבינו"ל אמר על עצמו הפסוק (משלי י"ד, ד) שהוא נחל נובע מקור חכמה (חיי"מ סי' קפ"ט)]. שהם בחינת מים עמוקים עצה בלב איש (משלי כ, ה), וענין בליקוי ח"ב סי' ה' על פסוק הוה, ומבואר שם שדייקא על ידי תמימות ואמונה פשוטה וזכין לעצות עמוקות, והתורה הוה מוכר לקמן בהמשך המכתב, ואפשר שע"ז רומז כאן מוהר"ג (עמוק עמוק וכו'). ועל ידי תמימות ופשיטות דייקא, יכולים למוצאם כל אחד במקומו ושעתו. וזה זה עיקר הנסיון והצירוף של כל אחד, שבכל הירידות והנפילות, ובכל מה שעובר עליו, לא יתרחק מהשי"ת ולא מהתורה ותפילה.

והנה בימים הללו עיינתי בהכרך שכתבתי בסמוך, המדבר ממה שחדשתי בעזרת השי"ת בשבועות העבר ובסמוך לו, והם דברים נפלאים להשיב נפשך תמיד, על כן אני נכסף מאד שתקבלם. ואם ירצה השם כשתהיה פה תזכיר אותי ואמסרם לך, כי הדברים שנתחדשו בסמוך, בוודאי צריכים לכם ביותר.

והנה לספר לך גדולת ה' וחסדיו ונפלאותיו בכל עת. ובפרט מה שהפליא חסדו עמנו בימים שעברו בסמוך, שבתוך צרות ורדיפות כאלה, הרחיב לנו הרבה בחסדו הנפלא, תקצר המון יריעות. ומהשבת חנוכה בוודאי סיפר לך ר' נחמן טולטשינער, ובשבת פ' ויגש גם כן היו קצת אורחים, אך בשבת פרשת ויחי עזרנו השי"ת שהיינו שחחים מאד בעוה"ש"ת, ואז היה ברית מילה אצל אחי ר' יוסף נ"י [בנעמרוב היה דר אחי ר' יודל המוכר לעיל כמ"פ, ומוהר"ג היה מתאכסן אצלו, וכאן מוזכר גם אחי ר' יוסף]. ומאת ה' היתה סיבה שהוכרח לשלוח עגלה עבור בני ר' שכנא [בנו בכורו של מוהר"ג, דר בברסלב] לכבדו במצות פריעה, והיה פה על שבת קדש. וגם אנשי ברסלב ור' שמואל מאיר ור' גדליה מלאדיזין [ר' גדליה מלאדיזין נזכר בין תלמידי רבינו ז"ל, ואפשר שבא עכשיו למוהר"ג]. ותהלה לאל רקדתי הרבה בכיתי, ואחר כך על הבן זכר בבית אחי נ"י, ויש בזה הרבה לספר, ואי אפשר על פני השדה.

העשרה זהובים מוכרחים לי מאד, כי אין בכיתי זוז כל שהוא, ונראה לזרו לשלחם לי במקום האפשרי, הרבה המפורסם מרוזין היו סמוך לפה קודם שבת הסמוך, ונסעו חשובים מפה ובקשו אותו לפה על שבת ומיאן לדבריהם, אך על שבת קודש פרשת בשלח יהיו עוד הפעם בסביבותינו, ואז אפשר ימלא רצונם, ומאלף תבין שהיו לי ספיקות עצומות בזה אם לנסוע ג"כ אליו, ומכמה טעמים לא היו לי באפשר לנסוע, וגם עתה איני יודע איך להתנהג בענין זה, אך מי יודע מי יולד יום, [כנראה מפני ריבוי אש המחלוקת וגודל הלשון הרע שדברו על כלל חסידיו ברסלב ועל מוהר"ג, היה מוהר"ג מסופק אם יתראה פניו עם הרה"ק מרוזין זצ"ל]. ומאן דברא יומא יחוס וירחם עלי [אפשר רומז למאמרם ז"ל (מכילתא בשלח יוסע פ"א) עה"פ דבר יום ביומו מי שברא יום ברא פרנסתו. מכאן היה רבי אלעזר המודעי אומר כל מי שיש לו מה יאכל היום ואומר מה אוכל למחר הרי זה מחוסר אמנה שנאמר למען אנסנו הילך בתורתך אם לא עכ"ל] ויגלה לנו עצות עמוקות בכל יום בבחינת גולה עמוקות מני חושך הנזכר בהתורה תקעו אמונה סימן ה' בליקוטי תנינא, שאזכה לידע איך להתנהג בכל יום. בפרט בענין המעשה אשר נעשה עמנו עתה, ובפרט עמי, ואי אפשר להאריך בזה, גדולים מעשה ה' אשר נתן כח ליעף כמוני לסבול מה שאני סובל עתה, אשר הרבה אתם יודעים, ויותר מזה מה שאני יודע בעצמי, אשר לא יאומן כי יסופר שיוכל אדם לסבול זאת. פוק חזי גבורתא דמרך, מאד עמקו מחשבותיו אשר הקדים להאיר בדיבורים קדושים ורמזים בידי והתנצצות כזה [בענין רמזים ביד עיין ליקו"מ ח"ב סי' ז' עה"פ נתינת ידי ואין מקשיב, ובליקו"מ עה"פ שבתך ומשענתך המה ינתמוני ויש להאריך בזה, וענין ליקוטי הלכות ה' נטילות ידיים היו על תורה זו]. עד שמקיים ומחיה אותי גם עתה, עד שמחזק ומחיה על ידי גם אתכם גם וכו', עד שזוכרינו גם לההוא רוחא דשית פרקין וכו' שישא לבי את רגלי באמת ובאמונה שלימה, לרקד מחמת שמחה [רומז למש"כ עיין ליקו"מ ח"א סי' י' ריקודין והמחאת כף משכנין מבחינת הרוח שבלב כנראה בחוש, כי על ידי שמחת הלב הוא מרקד ומכף כף אל כף, וכמובא בתיקונים (דנ"א ע"ב) והוא רוחא נשיב בשית פרקין דרדועא ובשית פרקין דשוקין, והוה על ידי הצדיק שהוא הרוח שבלב כמ"ש שם העיקר הוא על ידי התקרבת לצדיקים כמובא עיי"ש, וע"ע ח"ב סי' פ"א]. ותהלה לאל יש לנו במה לשמוח, גם לי גם לך, ולכל החפצים באמת לאמתו.

ולאחרונה נדפס המכתבים של הרה"ח ר' גדליה קעניג ז"ל שר"ת שערי צדיק, ושם כ' (במכתב ל"ז) וז"ל, אם חסידי ברסלב קבלו עליהם את צוואת ר' יהודה החסיד ז"ל, הנה ככל המון בית ישראל הם חסידי ברסלב בדבר הזה. ובנוגע לבת אחותו אם נוהגים לאיסור, ידוע הדבר ומפורסם שכבוד החסיד האמיתי מוהר"ר יוסף יונה ז"ל בן גאון ועיוני מוהר"ת לקח לו לאשה את בת אחותו הצדקנית מרת חנה צירל ע"ה בת מוהר"ת, ואם כי זה היה אחרי השתלקותו של מוהר"ת ז"ל, אבל בודאי שלא היו עושים זאת אם היה להם אפילו ספק ספיקא דאין כן דעת אביהם הק' מוהר"ת ז"ל בפרט שהשידוך נעשה גם בהסכמת חסידי עליון תלמידי מוהר"ת ז"ל המובהקים. אבנם הם לא היו אח ואחות רק מצד האב ולא מצד האם, כי בתו מרת חנה צירל ע"ה נולד למוהר"ת מאשתו הראשונה, ובנו ר' יוסף יונה היה מאשת השנייה, מכל מקום לא שמענו מקפידים על בת אחותו גם מצד האב והאם יחד. ומה שהרופאים אומרים שסכנה כרוכה בדבר הזה בנוגע לזרע היולדים וחמירא סכנתא וכו', אולי זה נכנס בגדר מאן דלא קפיד לא קפדינן בהדיה, מכיון שדבר תורה וחז"ל שמותרת ומצוה. ואם כי יש לומר שלכתחלה יש מקום להקפיד אבל באין ברידה הנה לישראל וכו' עכ"ל. והנה יש להעיר שהלא הרה"ח הנ"ל שקיבל מן הרה"ח ר' אברהם שטעריהארץ זצ"ל נכר של הרב מטשערהרין, והרבה דברים ידע מן הרה"ח ר' אברהם, ואעפ"כ רואים שלא ידע ממש"כ בכת"י המכתב הזה, ונראה שהרב מטשערהרין ז"ל בכונה לא פרסם הדבר ודוק].

סימן רי"ד

ברוך השם, יום ג', ערב ראש חודש שבט תקצ"ו לפ"ק, נעמרו

בני חביבי, מכתבך קבלתי כולם, ומה אומר לך בני חביבי, עוצם צערי שיש לי מענין זה, כי במוצאי שבת קודש כתבתי לך אגרת באריכות גדול (מכתב רי"ג), והיה יגיעה גדולה על זה, ושלחתי על ידי הפאסט [עדי"ו כ' במכתב רי"א, ובמכתב רי"ג] לשלוח לך מכתב הוא עבודה ויגיעה גדולה, הן הכתיבה, וביותר השליחות]. ואיני יודע כלל מה זה שעדיין לא הגיע לידך. גודל היסורים שיש לי מזה תוכל לשער בלבך, ואיני יודע כלל מה לעשות בזה, והוא אצלי מהיסורים הגדולים, עד שאני מוכרח להפכם לשמחה. כי בודאי גם זו לטובה, ומי יודע דרכי ה' ונפלאותיו.

ובאותו המכתב הנ"ל כתבתי מזה גם כן הרבה, כמה יגיעות אני צריך להתייגע בענין המכתבים שביצעו אליך, והכל מחמת המחלוקת שעל ידי זה מתיראים מהכת לצים וכו', ועל ידי זה כתבתי שם דברים המשיבים את הנפש. אך בודאי הכל לטובה.

בעת אין בלשוני מלה להאריך, כי מוסר כתב זה נחוק, ואני לא גמרת עדיין הלימוד שאחר התפלה. אך מהסתם תשמע מהמוסר כתב זה אשר יחיה וישיב את נפשך, וגם מעט היסורים שתשמע ממנו, תראה להחיות נפשך בהם. כי כבר ידענו שהכל לטובה, והמניעה בשביל החשק (ליקוימ ח"א סי' ס"ז), ובודאי לא יעזוב אותנו השם יתברך. ואם גם פה נמצאים מניעות הרבה, בוודאי יגמור ה' כל מה שהתחיל, כי לא דבר רק הוא מה שנעשה עמנו עתה בכלליות ובפרטיות עם כל אחד ואחד. ובפרט שידענו שגם עם כל העולם נעשה מה שנעשה, בפרט עם החולקים שמלאים כעס ויגונות ביותר. ואי אפשר להאריך בזה.

כבר הארכתי הרבה לדבר עמכם אמת האמת, שתזכרו היטב מה שכתוב בספרי קודש שהעולם מלא יגונות, כמו שכתוב (עין קהלת ב, כג, ה, טו) גם כל ימיו כעס ומכאובות. וכבר אתם מבינים קצת בזה, אך עדיין אינכם משימים לב היטב להבין מזה, שהשם יתברך אין כוונתו כלל בקיום העולם בשביל הנהגותיהם בדרכי הבלים הנוהגים בעולם. רק כל ההבלים הכל בשביל הבחירה. ועיקר כונתו ורצונו וחפצו יתברך הוא רק בכל תנועה ונקודה טובה שחוטף כל אחד מישראל בכל יום, אשר הצדיקי אמת מבררים ומעלים אותם ובונים מהם בנינים נפלאים ונוראים (עין ליקוימ ח"א סי' י"ג ע"פ אריתי מורי עם בשמי, ובסוף סי' רפ"ב, וע"פ סיפורי מעשיות מעשה י"ג ביום ה', והיי מוהר"ן סי' רצ"ג שרביז"ל אמר מה לכם לחשוב מחשבות, אין אתם צריכים כי אם לתת אבנים וסיד, ואני בונה מהם בנינים נפלאים ונוראים, איר דארף נאר צו טראגן שטיינער און וואפנע און איך באווע דערפון בנינים עכ"ל). ואין שום חיות וקיום כי אם על ידי צדיקי אמת. ואם כל זה ידוע מכבר, צריכין לחזור זאת בכל יום, ולזכור שאין שום זמן כלל, כמו שכתוב על פסוק (תהלים ב, ז) אני היום ילדתיך וכו' (ליקוימ ח"ב סי' ס"א, ובליקוטי הלכות).

בש"ע (אה"ע ב' סי' ט"ז) מדכתב מצוה לאדם שישא בת אחותו ע"י"ש. וכ"ה בש"ת יד יצחק (ח"ג סי' כ"ט), ובש"ת בית שערים (יור"ד סי' קצ"ו) ובחלקת השדה (סי' כ"ה), וצידד שם בבית שערים דאולי לא צוה רבי יהודה החסיד אלא לזרעו "בדורו" בלבד.

אמנם מה שבנוגע לצאות רבי יהודה החסיד בסעף זה אם יש להקפיד בשמות כלה וחמותה, או חתן וחמיו, יש שכתבו להחמיר, כיון שדבר זה נזכר גם במשנת חסידים (עניני נישואין פ"ה ע"א) לגדולי המקובלים שיש להקפיד. [במשנת חסידים נזכר רק "כלה וחמותה" ולא "חתן וחמיו", ואפשר שיש חילוק ביניהם, וכ"ה בש"ת מנחת יצחק ח"ו דרכ"ג, אמנם בש"ח העתיק מיפה ללב בשם המשנת חסידים שאין חילוק].

אמנם לעומת זה מצאנו גדולי הפוסקים שכתבו להתיר והוא:

בש"ת נודע ביהודה (מהר"ת אה"ע סי' ע"ט, הובא בקיצור בפ"ת יור"ד סי' קט"ו סק"ו) כתב בזה"ל. אין דרכי להשיב בענינים כאלו דברים שאין להם שורש בתלמוד ובפוסקים וכו'. דע תלמידי והיו דברים הללו חקוקים על לוח לבך לזכרון, הכלל הגדול שאין לכל חכמים שאחר התלמוד רשות לומר דבר נגד התלמוד, והואמר דבר לטורח קצוה של יורד מדברי התלמוד לא יחשב בכלל חכמי ישראל, אמנם כשאנו מוצאים אחר מחכמי ישראל המזוהק בתורה ויראה בלי ספק שכתב בספר דבר הסותר לדברי התלמוד חייבים אנו למשכניו נפשין לתרץ דבריו שלא דבר רק לשעה או למשפחה פרטית, ודברי התלמוד הם על הכלל, וכיוצא בזה אנו מוצאים לרבינו יהודה החסיד בצוואה שלו וכו', אבל האמת יורה דרכו כי החסיד לזרעו אחיו צוה לדורי דורות וכו', ותמיהני על רוב העולם שלתת בתם לעם הארץ הוא פשוט אצלם ואין חושש להנמנע והוא נגד דברי חז"ל, ולהתחתן עם צורבא מרבנן ששמו כשמו הם שואלים וכו' עכ"ל. [ופרט זה כתב גם בש"ת מרן החת"ס (יור"ד סי' קל"ח) דטוב יותר שלא לחוש לצאות רבינו יהודה החסיד דברים שלא הזכיר בש"ס ופוסקים ע"כ].

וכעין דברי הנו"ב כתב בש"ת קדמון תשובות רבי משה פרונוצבלי (סי' ט'). וכן כתב בש"ת רמ"צ (יור"ד סי' פ"ז). וכן הוא בש"ת שב יעקב (אבהע"ז סי' כ"ג) וכתב בא"ד בנוגע כלה וחמותה ששמותיהם שוות שמעתי מכמה גדולים שלא הקפידו על זה אפילו לכתחלה ע"כ. וכ"ה בש"ת שם אריה (אה"ע סי' ס"ה) באריכות שהקילו בצוואה הזו של כלה וחמותה ששמותיהם שוות, ע"י"ש בירור גדול.

עוד כתבו להקל בכלה וחמותה, והוא מה שמוכר בש"ת חת"ס (אה"ע סי' קט"ו) אם יש לחוש מה שאמרו העולם משום שמת בחבור עם חותנו ושם כלה כשם חמותה, כתב שם דמאן דלא קפיד לא קפדינן בהדיה, ובפרט בראי"א זכות תורה, דאפילו ארביית עלי מתכפר בתורה וגמ"ח עכ"ל. וכן האריך בזה בש"ת שם אריה (חז"ר סי' כ"ז). ועד"ו כתוב בקיצור ש"ע (סי' קמ"ה ס"ח) דמאן דקפיד יש לו לדקדק שלא לישא אשה ששמה כשם אמו. ומשמע שזה רק למען דקפיד, וכן מבואר בעוד כמה אחרונים שדבר זה הוא רק למאן דקפיד והובא בש"ת דבר משה (מהר"ק סי' נ"ח).

והנה אף להחמירים יש כמה פרטים באחרונים באיזה אופן שלא הקפידו בנידון כלה וחמותה ששמותיהם שוות, ומובא קצת בפ"ת בחז"ר (סי' קט"ז), ובחלק אבהע"ז (סי' ב' סק"ו, וסי' נ' סק"ד).

והארכו האחרונים בתשובותיהם במש"כ בצוואת רבי יהודה החסיד שישנה שם אולי יש תקוה. שאם יש לאחר שם נוסף אין להקפיד, וכתבו שאין חילוק אם שם הראשון שווה או השני שווה, או עיקר השם או שם הכינוי, כל שיש איה שינוי ביניהם אין להקפיד, ולא העתקתי כל דבריהם מפני האריכות, וגם יש הרבה חילוקי דינים ומחלוקת האחרונים בזה, עיין בדרכ"ת (סי' קט"ז סק"ו). וכמה אחרונים ס"ל דכוונת רבי יהודה החסיד בכלה וחמותה זה רק כששמותיהם הם משולשים, כגון אשה ששמה חוה, ושם חמותה ג"כ חוה, לא ישא אשה לבנו ששמה ג"כ חוה, אבל כשאין משולשים אין קפידא, כן הוא דעת מרן החת"ס בתשובה (חלק אבהע"ז) סי' קט"ז, וכן ס"ל להגאון חכמת אדם (כלל קכ"ג אות י"ד) והובא בפתיח תשובה (יור"ד סי' קט"ז סק"ו), והביאו ראה שכן מפורש בספר חסידים סי' תע"ו, וסיים החכמ"א "והעולם טועים בזה" ע"כ. אמנם יש כמה מגדולי אחרונים הסוברים בכוונת רבי יהודה החסיד שאפילו בשאין משולשים חל ההקפדה, והובא באריכות מערכה מול מערכה בש"ח מערכת חתן וכלה (אות ה', ו), ובדרכי תשובה (סי' קט"ז).

והנה הבאנו כמה מגדולי מהפוסקים שס"ל להקל בזה, כדי להראות שגם הם ס"ל כדעת רביז"ל בענין זה. אמנם בעת שבא מעשה לידו יש לכל אחד לשאול את פי גדולי וצדיקי הדור כדת מה לעשות, כיון שהרבה מגדולי הדורות החמירו בזה. וכן כתב בש"ת דברי יואל למרן הגה"ק מסאטמאר זצ"ל (סי' קט"ז) עפ"י דברי האבני צדק "ונוהגין לשאול על זה ג' רבנים". וידוע ממש"כ מרן הרבני חיים ז"ל לגבי כלה וחמותה בש"ת (אה"ע סי' ח) על הגאון הנו"ב הנ"ל, ע"י"ש. וכע"ז כתב הגאון בעל צמח צדק מליבאוויטש זצ"ל בשם זקנו הגה"ק מהר"ש בעל הש"ע הרב, ע"י"ש. ועיין בש"ת דבר משה (מהר"ק סי' נ"ח). והוא דבר הנלמד מדברי המכתב הק' הזה, כיון שדבר זה הנכתב פה שרביז"ל לא הקפיד בזה, לא היה נדפס בכל הדפוסים הקודמים של העולם לתרופה, והמרפסים הקודמים ה"ה הגאון מטשערהרין ז"ל והר"ר נחמן מטולשטין, לא הדפיסו זאת, רק לאחרונה הוסיפו זה מכת"י, ולא באתי בזה רק לעורר.

ותהלה לאל אתנו פה החיים והשלום. ודעו שידידנו המופלג מו"ה אברהם בער שיחי' ר' אברהם בער בן הרבנית הצ' מרת ארל בת רביז'ל] נסע אתמול לאומאן, עם אמו הצנועה מרת אדיל תחי', ועם עוד מאנשי, ושם יתוועדו יחד עם הנגיד ר' בער מטשעהרין [הרבני הנגיד הרה"ח ר' דוב טשעהרין ז"ל, תלמיד רביז'ל]. שיבוא לשם עם בתו תחי' ושם יהי' נגמר ההתקשרות ביניהם למזל טוב, ותהי' החופה למזל טוב בסמוך.

[הרה"ח הרבני הנגיד ר' אברהם בער היה מקורם חתן מ. חניקעס, שלקח לאשתו את בתו של משה חניקעס "מרים רייצא" כמ"ש לעיל בהגהה לפני מכתב קס"א, ובמכתב קע"א בהערות. אמנם בעת שנתגברה המחלוקת נתפרדה החבילה, כי כל בית משפחתה נתהפכה למתנגדים גדולים על עניני רביז'ל עד שהיא בעצמה נתהפכה ונעשת מחוצפת גדולה, עד שצעקה ברחוב על מוהרנ"ת נגד קהל גדול בלי שום בושא ושלא כדת בת ישראל הכשרים [עיי' מכתב קפ"ב], וראו אצלה הונחה גדולה בעניני קדושת ישראל. וכמסופר בימי התלאות שבעת המחלוקת באו כמה מהמתנגדים לבית משה ח. כדי לטכס עצה איך לדרוך את מוהרנ"ת את חסידו ברסלב, ונמצא שם בני הנעורים בעלי תאוה שהתאוו לבוא כמה פעמים בבית משה חניקעס, מחמת כי בתו הג'ל היתה יפת תואר מאד, והתאוו להרבות עמה בדברים כפי חפצם ותאוותם, אך לא היה ביכולתם להוציא חפצם לפועל להיות יוצאים ונכנסים בבית משה, אם לא בהתבלשותם בלבוש חסידות, ועל ידי זה באו בכל פעם לבית משה הג'ל, והם הרבה לדבר שם דיבה ולשון הרע ושקרים וכזבים על מוהרנ"ת, בכדי להבעיר שנאה בלב משה על מוהרנ"ת וכו'. וידידנו הר"ר אברהם הוד נכד רביז'ל, שהיה חתנו של משה חניקעס לא היה יכול לראות זאת, אך בעלי תאות האלה נכנסים ויוצאים בבית משה, ולשמוע הלשון הרע שמדברים על מוהרנ"ת, על כן עזב את אשתו בבית חתונה והלך לבית אמו הצדיקת מרת אדל, ולא ארכו הימים עד שנתן גט פטורים לבת משה חניקעס.

וכאן נתקיים רמו של רביז'ל, כי פעם הושיט משה ח. לרביז'ל צנצנת קאעווע, וכשעמיר את הקאעווע על השלחן נתהפך הצנצנת ונשפכה הקאעווע, ואמר לו רביז'ל בוה"ל: א פנים או מיד וועלין קיין מחותנים ניט זיין [די וועסט שוין נישט זיין מיין מחותן – ימי התלאות], ואו היה משה חשך בנים. אמנם אחר הסתלקות רביז'ל נולד לו בנים כניל [בפתיהה לשנת תקצ"ה], ואח"כ כשנשדך עם בת רביז'ל התפאר שהוא עכשיו דוקא נעשה מחותן לרביז'ל, אמנם אחר כך כשנעשה הפירוד ראה בעיניו, והודה ולא בוש על קיום נבואת רביז'ל, ואין כאן מקומו להאריך [עיי' ג"כ בכוכבי אור בחלק הודעות עתידות באנשי מוהר"ן את מ"ב].

והנה בת משה נשאה לאיש אחר, תם וישר שמו אבא, אך גם הוא לא היה יכול לראות איך הבעלי תאוות מרבים לדבר עם אשתו, ופ"א אחת ראה ממנה דבר מעוקר, וגירש גם הוא אותה. וסוף הדבר היה אשר לכל נודע שאינה הולכת בדרך הישר, ויש לה התחברות עם איש בליעל אחר, עד שנשא אותה לאשה, וסופה היה שמתה מיתה פתאומים בעיר קאמיניץ באמצע הרחוב, וכאן נתקיימה מה שאמר מוהרנ"ת עליה בעת שצעקה על מוהרנ"ת באמצע הרחוב והרימה קולה בעזות ובחוצפה שלא כדת יהודית, אמר עליה מוהרנ"ת "היא עוד תמות בבזיון ברחוב", וזה נתקיים אחר כמה שנים מפטירת מוהרנ"ת [כמסופר לעיל בהערות למכתב קפ"ב] [ימי התלאות]

אחר שנתגרש ר' אברהם בער, נתקשר עם בת עם הרבני הנגיד המפואר, חסיד גדול ובעל נכסין, הר"ר בער מטשעהרין ז"ל מתלמידי רביז'ל, והוא החזיק זאת לזכיה גדולה להתקשר עם נכדו של רביז'ל, ובפרט שהיה ר' אברהם דוב אברך יקר ועובד ה' גדול כמ"ש בהמשך המכתב "אברו בידים הון יקר כזה", וכמסופר כל זה בכוכבי אור (דכ"ה)

כוונת ההערות והציגונים בכדי להבין את המכתב הק', וברצוננו בעו"ה להדפיס כל המכתבים עם ההערות כדי לזכות את הרבים, לכן נשמח לקבל באמייל מן הקוראים היקרים "הארות" בין על דברי מוהרנ"ת ובין על דברינו כדי שיצא מתחת ידינו דבר נאה ומתוקן, ויאשר כוונתם למפרע

למכתבים למערכת, וכן לכתוב מאמרים להופיע בהעט סופר, אן להערות, וכן מי שברצונו שייגע לו העט סופר על יד האימג'ל, יפנה: **CONGHVPRINTING@GMAIL.COM** אן להפעקס: **845.781.6701** להודיעה על מזל טוב לאנשי, יש לשלוח הודעה (עד יום ג' בשעה: 9:00 בבוקר):

יתר מזה אי אפשר להאריך.

דברי אביך המעטיר בערך, ומצפה לישועתך מהרה

נתן מברסלב

סימן רט"ז

בעזרת השם יתברך, יום ג' תרומה תקצ"ו לפ"ק

שלום לאהובי בני חביבי הרבני, מו"ה יצחק נ"י

מוסר כתב זה נחוץ עתה מאד, ואיני יודע מה לכתוב לך, מה שעבר פה יספר לך קצת ר' נחמן טולטשינער [מגדולי תלמידי מוהרנ"ת ומשמשו, דר בטולטשין ובא להסתופף בצל מוהרנ"ת]. חזק בני וחזק, ושמח נפשך בכל מה שתוכל, והסר מאתך ריבוי המחשבות והדאגות והטרדות.

זכור כי הכל הבל ואין שום זמן כלל. ואם אף על פי כן נעשה עמך מה שנעשה, יש לנו אב זקן, ואנו בטוחים בכחו הגדול כי רב הוא. וצריכין לחזור זאת היטב בלבו בכל פעם, ולאשר ידעתי כי אתה מכין עצמך להיות פה בסמוך על איזה שבת קודש, על כן אין להאריך יותר.

ותקבל רעדילי מהויגייריל שלי, שהוא אצלך, ויראה לתקנו ולהביאו לפה, ואם לא יוכל לתקנו קודם ביאתו, יביאו אות לפה כמו שהוא, כי מוכרח לי מאוד [מוהרנ"ת היה זחיר ורויז מאד בכל עתותיו ורגעיו, ומחמת זה היה לו הכרח גמור להיות לו זייגער, כמ"ש גם בכוכבי אור (אנשי מוהר"ן אות ט"ז) מוהרנ"ת אחז תמיד את המורה שעות לנגד עינו, והיה שומר את כל שעותיו ורגעיו בכל מיני שמירה עיי"ש עוד מענין זריזותו. וכן רואין בהרבה מכתבים עיין מכתב פ"ה ומכתב תע"ה. דרכו בקודש היה שהקפיד מאד על הזמן, וכל שעותיו ורגעיו היה במספר מצומצם, ונחוג היה שהיו לו כמה זייגער"ס בביתו. ופעם אמר בדרך צחות על מאמר המשנה באבות (פ"ד מ"ג) אין לך אדם שאין לו שעה, שאדם שאינו ח"י עם הזייגער והזמן אינו אדם כלל (ש"ש ח"ב סי' תש"ט)]. וה' יצליחך בזה ובכא, ותזכה לבלות ימך בתורה ועבודת ה'.

דברי אביך המצפה לישועה ומעטיר בעדכם

נתן מברסלב

סימן רט"ז

ברוך השם, יום ד' תצוה תקצ"ו נעמרו

שלום רב לאהובי חתני חביבי הרבני המופלג הותיק, מו"ה ברוך נ"י, עם שלום זוגתו היא בתי חביבתי הצנועה היקרה מרת חנה ציריל תחי', עם שלום בתם אסתר שיינציא תחי'.

הרה"ח ר' ברוך חתנו של מוהרנ"ת נשא את בתו הרבנית מרת חנה ציריל. עיין לעיל מכתב ר"י.

אתמול קבלתי מכתבך על ידי איש מפה, והיה לי ולכולנו לנחת גדול, והיום הזמין ה' לי מוסר כתב זה, ואיני יודע מי הוא, על כן אי אפשר להאריך בדברי אמת כלל כידוע לכם [עיין לעיל סוף מכתב ר"י]. כי מאהבתכם החזקה כתבתי לכם דברי אלה המועטים.

שיעורים אויף אידיש אין ספר ליקוטי מוהר"ן !

לימוד ספ"ק ליקוטי מוהר"ן בכל יום

מען קען הערן אויף "אוצרות ברסלב" יעדן טאג א עמוד בספ"ק ליקוטי מוהר"ן

718-855-2121

געלערנט "אויף אידיש" מיט א קלאהרין הסבר, לויט די מפורשים און לויט ווי עס איז מבואר אין ליקוטי הלכות

חזקו ואמנצו אחוי ללמוד ספריו "בכל יום", ולעין ולחפש בהם למצוא בהם בכל פעם עצות להציל נפשיכם (ע"ת מכתב ש"א)